

Zgodba o pastirju Pavlu

13. Zopet pastir

irno se je torej Pavel poslovil od globoko zamišljene grajske dekle. Trdno je bil prepričan, da jo je pretresla njegova čudovita zgodba in se sedaj kesa. Saj je po besedah Vetrovega očeta bila kriva vsa družina, torej tudi ona, kar je njemu hudega prizadejal grajski volar. Še na kraj pameti pa mu ni hodilo, kaj je v resnici rojilo po njeni razboljeni vročični glavi. Niti slutil ni, kako resničen je pregovor: Komur Bog ni dal razuma, temu ga tudi kovač ne skuje! Mirno se je torej poslovil od nje in tiho odhitel po svoji poti dalje.

Napotil se je najprej na pokopališče pri fari in poiskal tam grob prečastitega duhovnega gospoda, nepozabnega svojega dobrotnika, ter prižgal čudodelno svečo na tem grobu. Ko je sveča dogorevala, je zaslišal glas, tam nekje od daleč, daleč, menda je prihajal z onega sveta: »Trpel sem doslej na onem svetu; premehak in preveč prizanesljiv sem bil v življenju, zdaj sem rešen, rešen po čudodelni sveči. Hvala ti, dobri moj Pavel!« Tista žalostna romarska pesem je zabrnala v Pavlovem srcu:

»Jezus je usmiljen bil...«

Še je nekoliko pomolil Pavel ob grobu dobrega duhovnega gospoda, nato pa je odšel v vas h kmetovim, ki so ga zredili in kjer je preživel zlato otroško dobo, ko je pasel živino na širnem pašniku in v svoji otroški preprostosti dajal tam kruha Kristusu na križu.

Ko so ga kmetovi zagledali, so mislili, da je to kakšen imeniten gospod. Ko so ga pa spoznali, ni bilo veselja ne konca ne kraja. Ves dan so se radovali in ga spraševali, ta jim je pa ves čas odgovarjal in vse po pravici povedal in ni ničesar zamolčal. Nazadnje je pa zaprosil, da bi smel pri kmetovih ostati in zopet pasti živino. Radi so mu ustregli. Pavel je vzel znova pastirsko palico v roke, pasel kmetovo živino in se razgovarjal s svojimi prijateljski in bratci na paši. In bil je vesel in srečen, da bi bolj biti ne mogel. Ko je gnal prvič na pašo, je že od daleč opazil, da stoji na samotnem pašniku tam ob potu, ki drži na božjo pot, še vedno znamenje, velik lesen križ z razpetim Kristusom. Srce mu je govorilo: »Pavel, zdaj greš pa domov.« Iz daljave se je zaslišala romarska pesem, Pavlovemu srcu tako priljubljena:

»Jezus je usmiljen bil...«

Drobni ptički so ga pozdravljali, zelena travica, pisane cvetice... vsi njegovi prijateljski in bratci ter mu klicali dobrodošlico. Ali Pavel je bil to pot menda slep in gluha za vse božje stvarce. Prav nič se jim ni odzival, le proti križu se je oziral, na križ mislil, po križu koprnel. In ko se mu je približal, je obstal pred njim kakor vkovan. Gledal je nanj, besede pa ni mogel spregovoriti, ne moliti. Ko pa je prišel do glasu in se mu je razvezal

jezik, je zaklical zaupno, proseče: »Kristus, moj prijatelj, k Tebi sem prišel in taka je moja volja: pri Tebi tudi ostanem do smrti.« In ko je tako zaklical, so tam daleč, daleč peli romarji:

»Angel varuh na oblaku stoji,
zlati kelih v roki drži.
Kdor pa hoče iz tega keliha piti,
mora krvavi pot potiti...«

Pavel je bil čudno ganjen. V tej ganjenosti se je daroval Bogu in iznova zaklical: »Kristus, moj prijatelj, naj bom jaz pastir Pavel Tvoj brat: reven in ubog, kakor si na križu Ti sam.« In ko je tako znova zaklical, so tam daleč peli romarji:

»Jezus je usmiljen bil...«

V svojem srcu je objel Pavel zdaj vse svoje, vsa ljudstva, vse stvarstvo. Še je zaklical: »Kristus, moj prijatelj, sprejmi to mojo daritev! In še prosim: sprejmi jo za mojo mater, za mojega očeta, za mojo po poli sestro, ki jo komaj poznam; za moje reditelje v vasi in za vse ljudi, ki so bili, ki so in ki še bodo na svetu, ki jih ne bom nikoli vseh poznal, a ljubim jih vendarle v svojem srcu; in še za Vetrovega očeta in njegove sinove, ki jih poznam in ljubim; in za moje prijateljčke in bratce na tem pašniku in na vsem širnem svetu: za ptice pod nebom in ribe v vodi, za divje zveri v gozdu in mirno živino na paši, za pisane cvetice na travniku in rodno žito na polju, za vse, vse, vse...« In ko je še tako klical, so peli romarji:

»Tekla je, tekla rešnja kri
za odrešenje vseh ljudi.
Angelci jo pobirajo,
v zlate kelihe devajo...«

In ko je tako trikrat zaklical, je pokleknil pod križ in molil: »Kristus, prijatelj moj, s Teboj naj trpim: Kristus, brat moj, s Teboj naj zmagujem: Kristus, prijatelj in brat moj, s Teboj naj grem v slavo!« In ko je odmolil, je šel k svojim prijateljčkom in bratcem na paši in jih pozdravljal. Zeleno travico je pozdravljal, pisane cvetice, drobne ptičke, vse, vse, vse... Pozdravljal jih je kot brat, jih ogovarjal in objemal v svojem srcu.

Takoj prvi dan, ko je gnal živino na pašo, se je spomnil Pavel, kaj je

tako mimogrede in nehotе čital v čudodelnem demantu, da je namreč pod križem na pašniku zlat zaklad. »Še to mora proč od mene,« je odločil. Še preden se je nagibalo sonce k zatonu, je šel na delo. S pastirsko palico je potrkaval ob veliki leseni križ, a ni začutil zaklada, še znaka ni zasledil za njim. Vetrov oče in čudodelni demant ne lažeta: zaklad mora biti nekje tukaj, je za trdno veroval Pavel, ki ni takoj obupal.

Sklonil se je ob križu in razgrebel s prsti rušo. Komaj je malo pobrskal, že je prišel do zlatnikov, ki so prijetno zažvenketali. Poizkušal je svojo srečo na več krajih okrog križa. Povsod je zadel na zlati denar. »He-hej, obilen zaklad je tu notri zakopan, kar za veliki voz bo zlatnikov,« je presodil Pavel, zvečer pa razodel to doma Petru, ali ta se mu je smejal: »Bosa je ta. Kdo more verjeti pravljici o najdenem zakladu.« Povedal je Pavel očetu, da je našel zaklad, in prosil, naj gredo z njim po zlatnike, za veliki voz jih bo. Oče pa so gledali vprašujoče v Pavla in zmajevali z glavo, češ: Kaj se mu blede, kali, da take stresa? Povedal je materi o zlatem zakladu in menil, da bi bilo prav, ako bi takoj šli s parom konj tja ponj. Utegnilo bi se razvedeti in dvignili bi ga nepoklicani. Mati so na pol verjeli, na pol ne. Kdo pa naj verjame kar na slepo tako velikemu bogastvu? Ko pa so videli na Pavlovem obrazu resnobo, so dobili trdno vero v njegove besede in odgovorili: »Pavel, kaj ti pa bo zaklad, kaj pa boš z njim? Gospodovo volilo si odklonil, dragoceni demant meniš podariti grajski gospodični za poročno darilo, s čudovito živo vodo bi lahko postal sloveč zdravnik in zaslužil kupe bogastva, pa si se vsemu odrekel. Kaj ti bo torej zaklad? Kaj pa boš z njim?«

»Kaj mi bo zaklad? Jaz res nimam kaj početi z njim. Vam bi ga rad dal. Vi ste me zredili in za priboljšek še belega kruha dajali.«

»Pavel, vse življenje si za druge delal, ti vsaj posihmal ne bo treba. Ohrani si zase zaklad.«

»Ne! Vaš je, vi ga imejte!«

»Ne bodi nespameten, Pavel! Kar sam ga imej, ti rečem. Vedno si bil reven, boš vsaj zdaj bogat!«

»Le vzemite, le!«

»Lej ga no! Saj še nimaš zatega zaklada v roki. Kaj boš prodajal medvedovo kožo, dokler medved še po gozdu lomasti? Najprej ga pojdi iskat! No, Peter, pa pojdi z njim po zaklad. Bo že res, kar trdi Pavel.«

Peter se je obotavljal. »Ne grem ne. Smejali se nam bodo, boste že videli!«

»Le pojdi, le!« so prigovarjali mati, Peter pa je še ugovarjal in rekel, da ne gre.

Pavel je tedaj moško stopil na sredo hiše in rekel čisto resno in odločno: »Na paši so cekini, velik zaklad. Dkor gre z menoj, tistega bo!«

Te moške in odločne besede so vplivale na Petra, da je bil kar v hipu pri volji, da gre. »Pavel je že toliko čudovitih stvari doživel, da bi ne bilo prav nič čudnega, ako izkopljeva še to noč zlati zaklad na pašniku!« si je mislil in se mu ponudil, da gre z njim. »Pavel, kar pojdiva!« je zdaj priganjal Peter in sta res šla. S parom konj na težkem vozu sta se odpeljala. Tam še krampa nista rabila; z rovnico sta odkopavala, z lopato sta nalagala. Težki voz se je kar šibil pod težo zatega zaklada. In ko sta naložila, sta nanosila zemlje, vse lepo poravnala in z rušino zadelala, da je bilo kakor prej in se ni prav nič poznalo, da bi bil kdaj kdo kaj tam kopal. Nato sta pokrila s travo in vejami težki zaklad in pognala. Konji so potegnili, izpeljati niso mogli. Rinila sta in pomagala, kakor sta vedela in znala. Naposled je le šlo. Doma nista pustila voza kar pod napuščem, zapeljala sta zaklad v trdno zidano ropotarnico, v tisto, ki ima dva ključa in se dvakrat dobro zaklepa, zaklenila težka vrata in dala konjem najlepše detelje. Oba ključa je spravil Peter v notranji žep in ju tam zašil s trdno hodnično nitjo na dve gube.

»Zaklad je zdaj tvoj, Peter,« je pripomnil Pavel, ko sta se spravljala spat. Peter ga je debelo gledal, rekel pa ni nič.

Pavel je v drugo pripomnil: »Zaklad je zdaj tvoj, Peter!«

Peter ga je še debelo gledal, po glavi pa mu je rojilo: »Ta zanešenjak in norec se res brani sreče. Bo že resnica, kar pravijo: Komur Bog ni sreče

dal, tudi kovač mu je ne bo skoval! Ampak Pavlu jo daje Bog z obema rokama, pa ta čudak se je z vsemi štirimi oteplje!« Tako je torej rojilo Petru po glavi, rekel pa še ni nič.

Pavel v tretje pripomni: »Zaklad je zdaj tvoj, Peter!«

»Sam ga imej!« se brani ta in ga noče sprejeti.

»Le vzemi ga, le!« sili Pavel.

Še se brani Peter. Pavel ga toliko časa sili, da Peter končno vzame.

Velikansko bogastvo je bilo zdaj Petrovo in Pavel spet ni imel nič.

14. Dva brata

o se je znebil zaklada, je Pavel legel na posteljo, trdno in sladko zaspal ter se ni prebudil do jutranje zore; Peter pa, ki je čez noč obogatel in bil kar trenutno prištet med največje bogatine daleč naokoli, ni mogel zatisniti očesa; vso noč se je premetaval na ležišču in mislil na svoj zlati zaklad. Pa še ena reč mu je kratila blagodejno spanje: čudaško obnašanje Pavla samega. Ta spi kakor da bi bil ubit, grofova hči v gradu pa leži bolna. Hlapca volarja, ki mu je bil hudo storil, je ozdravil s čudodelno živo vodo; grajsko gospodično, tega angelca nebeškega, pa pusti umirati. Je to prav? Ko se začne daniti in se Pavel zbudi, ga Peter osorno vpraša: »Ti, Pavel, zakaj

pa ne ozdraviš grofove hčerke v gradu? Če si hlapca volarja, bi tudi njo lahko, ali ne? Ko bi jaz imel to moč, še to uro bi bila ozdravljena.«

»Ali zaradi graščine in vsega bogastva, ki je obljubljeno rešitelju?«

»Kaj se ti ne sanja, Pavel? Mar nimam vsega dovolj v očetovi hiši? Zdaj pa še obilni zaklad. Ali ga moreš prav preceniti, ali mu poznaš pravo vrednost? Menim, da se glede bogastva sedaj lahko merim z grofom samim, ali ne? Zaradi graščine in grofovega bogastva gotovo ne želim, da bi mlada grofica ozdravela.«

»Mar zato, da jo dobiš za ženo?«

»Pavel, kako naj jaz na kaj takega mislim. To bi bilo vendar abotno!«

»No, zakaj pa? Govori!«

»Glej, Pavel, to je tako: lanska zima je bila na vso moč huda. Do pasu visok sneg je pokrival zemljo dolge mesece, čez koleno je segal še v zgodnji pomladi. To veš, da v taki zimi huda prede gozdnim živalim zavoljo prehrane, ki jo iščejo kjer koli. Tako so na primer udarjali volčje iz gozdov, se klatili celo v bližini človeških bivališč ter le pregosto vlamljali v ovčje staje. V tistem času, pozno popoldne na sv. Matije dan je bilo, tega ne bom nikdar pozabil, sem vozil s konji drva iz gozda. Privozil sem že mimo našega travnika, kjer sva včasih midva, Pavle, pasla živino, veš do tistega znamenja ob potu, pa ti začno vihati konji uhlje. Kar naenkrat grozno zahrskajo in zacvilijo začuda neznano ter se spuste v divji dir s težkim tovorom, da je kar pokalo na saneh, dasi je bil utrjen sanenec in gladek kakor led. Jasnó mi je bilo, da ne pomeni to nič dobrega. Udaril sem še po konjih, čeprav ni bilo tega treba. Drevili smo kot za stavo. Zdaj se ozrem nazaj in vidim dvojce žarečih se oči. Star, močan volk je drvajsal in se metal za konjsko sledjo. Vedel sem, da mu ne uidem, če še tako priganjam. Na klancu me prehití silna volčja para. Dva debela porajklja sem izpulil iz

drv in se pripravil na boj z njim. Živemu mi ne bo trgala konj sestradana mrcina. Že pred klančkom nas je dohitel volk, v treh skokih prehitel in se takoj vrgel na konja. Zviška sem poskočil s sani in že med skokom srdito lopnil z debelim porajkljem divjega volka po betici in nato še in še. Zver je opustila konje. Ti so sproščeni po klancu naglo kot veter odbrzeli s težkimi sanmi naravnost domov. Zver se je zdaj obrnila in vrgla nadme. Nič se nisem tresel pred vražjo mrcino. Da, pogum mi je še celó zrastel, ko sem videl konje rešene. Lotil se je torej razjarjeni volk mene. Z odprtim gobcem se je besno vrgel nadme. Kaj vem odkod, rešilna misel je bila tu: v odprti gobec sem mu bliskoma globoko v goltanec porinil porajkelj s tako silo, da je zbesneli volk odnehal napadati in se začel braniti. Srdito se je zagrizel v porajkelj in se ga skušal oprostiti. Toda jaz nisem niti malo popustil. Kmalu se je začel daviti in opotekati. Z drugim porajkljem sem napravil hiter konec. Do mrtvega sem pobil silno zver. Ni bila to šala, ti rečem. Ali v življenjski nevarnosti zrase človeku pogum, ki dela čudeže. In meni je bil potreben tedaj tak pogum, drugače bi bili izgubljeni konji ali jaz, ali oboje skupaj.«

»Peter, Bog ti je tudi pomagal, ali ne? Tisti Kristus na križu, saj se je v njegovi bližini vršila ta borba.«

»Ne rečem, da ne. Tista rešilna misel, da sem porajkelj požeruhu potisnil v žrelo, je bila rešilna. Morda mi jo je res sam Bog navdihnil v pravem trenutku, tisti Kristus na križu. Toda boriti sem se moral le sam.«

»Ampak, Peter, kaj hočeš s tem povedati? Ta dogodek pač nima nobene zveze z ozdravitvijo mlade grofice v gradu.«

»Ali si mar slep, Pavel, da ne vidiš in ne spoznaš prave zveze. Tudi grajsko gospodično je napadel močan volk: huda bolezen, ki jo umori v najbližjem času, ako je že ni. A ni ga junaka, ki bi se boril zanjo in jo rešil. Nikjer ni nobene pomoči. Vsa zdravila in vsi zdravniki so odrekli. Eden je, ki drži rešilni porajkelj v roki, čudodelno živo vodo, a ta stoji tu križem rok in čaka, kdaj oznani mrtvaški zvon, da je prenehala trpeti. Moj Bog, če bi bil jaz tisto zimo tako postopal, bi bil stari volk mene in konje na kosce raztrgal!«

»Pa zakaj hočeš, da jo ozdravim?«

»Zakaj? Zato, da bo živela. Le enkrat sem jo videl, pa bi se takrat rad dal raztrgati od divjih zveri, samo da bi ona živela. Grajska, saj ni ženska, angel je, nebeški angel, ti rečem.«

»Peter, meni to ni dano!«

Peter je ob teh besedah zatulil kot zaboden vol. In ko se je nekoliko umiril, se je odločil, da gre sam iskat rešilni porajkelj, pa naj to stane tudi življenje. Zaupal je Pavlu: »Jaz grem na oni svet k Vetrovemu očetu po čutarico čudodelne žive vode. Morda se še pravočasno povrnem, morda še ne bo prepozno.«

»Kaj blebetaš, saj ne veš za pot. Kdo te bo vodil?«

»Za brezdanje brezno ob tistih belih pečinah vem. V grajski gozd grem in se vržem v prepad. Če se nisem bal na samoti volčjega žrela, se tudi pred prepadom ne bom dal ustrašiti. In če sem za konje, ki so le živali, postavil lastno življenje na kocko, pa ga za grajsko gospodično ne bom, ki je človek? Pa kaj, človek? Angel, angel nebeški je.« Tako je govoril Peter, nato pa naglo vstal in se odpravil, da gre.

Pavel je vedel, da brat ne pozna šale in da bo storil, za kar se je odločil. Tudi on je vstal in rekel: »Peter, postoj! Ne boš hodil na oni svet po zdravila za grajsko gospodično, v moji čutarici je čudodelni lek, ki jo pozdravi in poživlji, četudi bi bila že mrtva. Peter, čakati sem moral do te ure; tako je moralo biti. O hvala Kristusu, da sem doživel ta trenutek. Dan njenega ozdravljenja je napočil, ura njene rešitve je prišla. Zdaj vem, da si je vre-

den; ozdravi mojo milo sestrico. Naglo, naglo, še to uro. Čas hiti in ona še vedno bolna leži. Peter, tu je čutarica čudodelne žive vode, to pa poročno darilo za mlado grofico, tvojo nevesto.«

Peter ni sprejel ne čudodelne žive vode, ne dragocene škatlice s čudovitim demantom: od nepričakovane novice se je zrušil in se sesedel k Pavlovim nogam, on, ki se ni ustrašil in bal zdivjanega volka. Pavel je naglo odprl čutarico in kanil tri kapljice čudodelne vode na njegovo trepetajoče srce. Peter se je v hipu zdrnil iz omedlevice, poskočil pokonci zdrav, vesel in srečen. Bil je pomlajen, prelepi zdravnik, ki edini na vsem božjem svetu more ozdraviti mlado grofico. Peter se je vrgel k Pavlu, objela sta se brata in poljubila, obema je bilo pri srcu nebeško sladko...

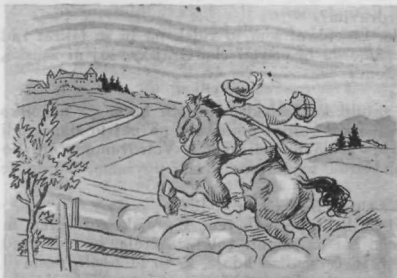
Mati so prihiteli, vili od veselja roke in vzklikali: »Kaj se godi navsezgodaj v naši hiši? Bratca se objemata: blagoslovljena bodita, sinka, sinka draga!« In so pogledali zdaj enega, zdaj drugega, pa ju niso ločili: pomlajena sta bila oba, oba lepa in drug drugemu podobna, kot belič beliču, niti za las se nista ločila. Še so ju pogledovali, ali prepoznati niso mogli, kateri je Peter, kateri je Pavel. In so zaklicali: »Oče, pridi in odreži prav v živo šop las Pavlu nad levim ušesom, da bom vedela, kateri je Peter, kateri je Pavel... Jerica, pridi in prinesi bel trak, da ga trdno pripnem Pavlu okoli zapestja, da ga ne bom zamenjala s Petrom in narobe!«

Prihitel je oče s škarjami, prihitela je Jerica z belim trakom. In spraševal je oče, ki ju ni ločil: »Kateri je Peter? Kateri od vaju je Pavel? Povejta, govorita!« In izpraševala je Jerica, ki ju ni ločila: »Kateri je Peter? Kateri od vaju je Pavel? Povejta, govorita!...«

In sta odgovarjala: »Peter in Pavel sta dva brata, Peter je Pavel in Pavel je Peter: eno srce. — Peter in Pavel sta dva sinka, Peter je Pavel, Pavel je Peter: ena duša. — Peter in Pavel sta eno srce in ena duša...«

»Pa kateri je Peter? Kateri je Pavel?« so spraševali oče, mati in Jerica.

In sta odgovarjala: »Tisti, ki bo grofov naslednik, je eden in sta dva: eno srce in ena duša. In tisti, ki bo živino pasel, je eden in sta dva: ena duša in eno srce.«

Začudeni so se spogledovali. Mati so si razlagali po svoje: »Bratovska ljubezen je tako velika, da se ne ločita več in že kakor v sanjah govorita.« In so vzkliknili: »Blagoslovljena zdaj in vekomaj!« Oče, ki je čul, ko sta pripeljala težki voz domov in ga spravila v ropotarnico in z dvema ključema trdno zaklenila težka vrata, so menili: »Zaklad, zlati zaklad jima je zmešal pamet.« Jerica pa

je še vedno držala v roki bel trak za Pavla in stala tam mirna in nema in ni vedela, kaj bi; njene oči so gledale začudeno predse, usta so ji od strmenja obmolknila, čudila se je in čudila...

Eden bratcev vzklikne: »Hiti, bratec, hiti! Sestrica umira!« Drugi bratec s čutarico čudodelne žive vode v roki in z dragocenim poročnim darilom v žepu preskoči zdaj z enim skokom hišni in nato še vežni prag, zavije okrog hiše v hlev, odveže in zajaše najboljšega konja in že ga ni bilo nikjer več videti; zdirjal je na iskrem vrancu jadrno iz vasi kakor piš... (Dalje.)